УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ 75 років Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 74125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXVI. Ч. 32. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 19-го ЛЮТОГО 1969 ЦЕНТІВ 15 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, FEBRUARY 19, 1969 No. 32. VOL. LXXVI.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Вівторок, 18-го лютого 1969

В АМЕРИЦІ

В 1968-МУ РОЦІ ЗСА ВПЕРШЕ ВІД 1950-ГО РОКУ мали надвишку в платничому балянсі з закордонними державами, що значить, що в попередньому році ця країна дістала 187 мільйонів дол. більше з закордону, ніж їх видала поза межі ЗСА. В четвертій чверті минулого року надвишка отриманих долярів із закордону становила аж 958 мільйонів дол., а для цілого року вона виносить тільки 187 мільйонів дол. Надвишка в четвертій чверті була спричинена цим, що американські корпорації зменшили свої витрати в чужих державах, і цим, що деякі чужі уряди поробили інвестиції в цій країні в порозумінні з Департаментом Скарбу ЗСА.

СЕКРЕТАР СКАРБУ ДЕЙВІД М. КЕННЕДІ заявив в телевізійному інтерв'ю, що збільшений прибутковий так званий надподаток мусітиме бути збережений впродовж 22-ох місяців, це значить до кінця 1970-го року. Прибутковий податок збільшено у зв'язку з видатками на в'єтнамську війну. Не можна думати про зменшення податку, коли не зменшуються видатки у федеральному бюджеті, — казав секретар скарбу. Оце вперше представник Уряду президента Ніксона заявив, що надподаток повинен обов'язувати і поза цей фінансовий рік, який зачнеться 1-го липня 1969-го року. Податкову реформу можна буде змінити, коли не буде федерального дефіциту, — казав Кеннеді.

КОНҐРЕСМЕН РЕСПУБЛІКАНЕЦЬ ПОЛ ФИНДЛІ із Іллиной критикує шефів штабу за те, що північні корейці могли були захопити розвідчий американський корабель „Пуебльо". Цей конґресмен критикував президента Джансона, Конґрес і себе самого за ту політику, яка довела до трагедії з кораблем „Пуебльо". На думку цього конґресмена голова Об'єднаних Шефів Штабу генерал Ерл Дж. Вілер і всі інші шефи штабу повинні були зрезиґнувати зі своїх становищ, і це було б довело до переоцінки становища в справі цього корабля, яка нанесла ганьбу ЗСА. „Яка іронія, казав Финдлі, генерал Вілер дістав Медалю за Визначну Службу, а командора Букера судять у військовому суді".

ЗСА ПРИГОТОВЛЯЮТЬ КОСМІЧНУ ПРОГРАМУ на найближчу декаду 1971-1980. Про це говорив дорадник президента Ніксона в справах наукових Лі А. ДюБрідж. Цією справою займаються тепер його бюро, Крайова Космічна Рада, Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація та Департамент Оборони. Після лету на Місяць треба скласти зовсім нову програму дослідів космосу і коло 1-го вересня предложити її президентові Ніксонові. В найближчій декаді треба буде досліджувати науково Місяць та вивчати за допомогою ракет (без пілотів) інші плянети, вести використання космосу для передбачення погоди, для комунікації та вивчати природні ресурси нашої плянети Землі. Передбачені постійні космічні стації, обслуговувані людьми.

ЗАМЕШКАТИ В БІЛОМУ ДОМІ — це не те саме, що переселитися до нового мешкання. Білий Дім має 168 років, і там збережена історія цієї країни. Президент Ніксон замешкав там із родиною 20-го січня ц. р., і пані Ніксон вирішила не робити більших змін в Білому Домі, зберігаючи ті зміни, що їх наказала поробити пані Джекелін Кеннеді, яка старалася надати Білому Домові якнайбільше історичних прикмет. Треба знати, що в Білому Домі є 132 кімнати, 28 камінів, 69 „клозетів", 147 вікон, 412 дверей, 30 кришталевих люстер. Мешканевий апартмент складається з 14-ох кімнат. Президент Ніксон наказав в своєму бюрі повісити портрет Джорджа Вашинґтона там, де за президента Джансона був портрет його улюбленця Ф. Д. Рузвелта.

У СВІТІ

СОВЄТСЬКИЙ АМБАСАДОР В ОН ЯКОВ МАЛІК ЗАПРОСИВ американського амбасадора Чарльса Йоста на нараду — вірогідно в справі конфлікту довкола Західнього Берліну. Малік поширив між акредитованими делеґатами в Об'єднаних Націях совєтську ноту, яка солідаризується з становищем комуністичної Східньої Німеччини, що вибори нового президента Західньої Німеччини, які будуть переведені в Західньому Берліні, є „провокаційним актом", який „загрожує міжнародній безпеці". Про розмову Маліка і Йоста не подано ніяких вісток до преси.

У ФРАНЦУЗЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ ЗГОЛОШЕНО вимогу димісії міністра справедливости Рене Капітана, як відповідального за поведення поліції в селі за 15 миль на південь від Бордо, де 36-річний робітник Рене Фурке застрілив своїх двоє малих дітей і себе у протесті проти присудження дітей його розведеній дружині. Поліція 17 днів облягала його дім і силоміць вдерлася до дому, знехтувавши погрози того чоловіка, що він вб'є дітей і себе, якщо поліція не вступиться геть. Ця трагедія наробила великого шуму у Франції.

КИТАЙСЬКІ КОМУНІСТИ СХОПИЛИ три яхти, що пливли з Гонґ Конґу до острівця Макао з недільними прогулянківцями. На тих трьох яхтах були, крім 4-членної китайської залоги, чотири американці, три шведи, два англійці, один австралієць і один француз. Покищо доля схоплених не відома, не відомі теж докладніші обставини, в яких сталася та подія.

НА ПАРИЗЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРО В'ЄТНАМ ПОВАЖНУ РОЛЮ ГРАЮТЬ також „службовики для зв'язку", про яких не згадується в офіційних повідомленнях. Вони є перекладачами, але й беруть участь у засекречених неофіційних зустрічах між американцями й північними в'єтнамцями. Такими двома „зв'язковими" американської делеґації є 29-річний Джан Неґропонте й 30-річний Дейвід Енґель, американці грецького чи пак німецького роду. Обидва плавко володіють в'єтнамською мовою, а Неґропонте ще й визнається досконало в лябіринті південно-в'єтнамських партій, груп і клік. У південно-в'єтнамській делеґації є м. і. Ван Тань Ван, яка плавко говорить також по-французьки й англійськи.

КОМУНІСТИ ВИГРАЛИ ВИБОРИ в індійській провінції Західня Бенґалія, але тамошні купці й промисловці переконані, що провінційний комуністичний уряд не буде переводити радикальних соціялістичних реформ і таких експериментів, які спричинили б зріст безробіття і дорожнечі, бо тоді ті, що голосували на бльок лівих партій — звернулись би проти них.

Уряд плянує поборювати інфляцію, не збільшуючи надто числа безробітних

Президент ЗСА Ричард М. Ніксон в Білому Домі студіює матеріяли для запляннованої ним на кінець лютого 1969 р. подорожі по Европі.

Вашингтон. — Голова Ради Економічних Дорадників президента Ніксона Пол Мек Крекен, зізнаючи перед Спільною Конґресовою Економічною Комісією, виявив ту стратегію, за допомогою якої Уряд плянує вже в цьому році поборювати інфляцію, не збільшувати числа безробітних понад 4 відсотки. Уряд плянує, щоб економіка цього року розвивалася дещо повільніше в порівнянні з мин. роком, коли національна продукція збільшилася була на 5 відсотків. Сповільнення темпу збільшення економіки плянується на другу половину цього року. Уряд плянує збільшити відсотки від позичок, щоб цим утрудненням кредитів спиняти ріст економіки. Представники Уряду Джансона обіцяли в цьому році полегші в отримуванні кредитів в другій половині цього року Мек Крекен заявив, що найважнішим засобом в поборюванні інфляції — це осягнути збалянсований бюджет. Для цієї цілі, казав він, здається треба буде продовжувати прибутковий податок ще на один фінансовий рік. Голова Ради Економічних Дорадників Президента був дуже обережний у відповідях на запити членів Конґресової Комісії. Члени Комісії з обидвох партій прихильно ставилися до нього і до його помічників, Герберта Стейна і Гендрика Гавтеккера.

Міні твердить, що АФП-КІО йдуть із духом часу і пристосовуються до обставин

Бол Гарбор, Флорида. — Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій Дж. Міні заявив в інтерв'ю для місячника „Ди Амерікен Федерейшіоніст", що ним очолювані організації розуміють духа часу та постійно достосовуються до життєвих обставин. Міні назвав „смішною" критику АФП-КІО, немов би організоване робітництво не здібне до того, щоб розуміти вимоги нового життя. Міні покликувався на це, що АФП-КІО завжди підтримували ті законопроєкти, які корисні були для робітництва і для всіх американців. Провідник зорганізованого робітництва пригадував ті закони про допомогу безробітним, про поміч тим, які внаслідок недуги не можуть працювати; закон пор мінімальну платню за годину праці, про лікарську допомогу в межах соціяльного забезпечення і про допомогу школам. АФП-КІО всією своєю силою підтримували законопроєкт аж поки вони не стали законами, з яких користають всі американці. Голова Спілки Об'єднані Автомобільні Робітники Америки, Волтер Рутер критикує Джорджа Міні, закидаючи йому недостачу розуміння нового часу та самовдоволення з осягнених осягів, які, на думку Рутера, повинні бути ліпші.

Акванавт Кеннон помер на удар серця 600 стіп під водою

Сан Клементе Айленд, Каліф. — 33-річний акванавт Беррі Луїс Кеннон помер на удар серця 17-го лютого, працюючи 600 стіп на дні Тихого Океану. Це сталося першого дня 60 денного експерименту в морській лябораторії. Акванавт Кеннен старався разом із командантом цієї підводної лябораторії Робертом А. Бартом відкрити двері до входової частини цієї лябораторії і під час цього занедужав на серце. Акванавт Барт зміг аж за півгодини виплисти з недужим на поверхню води, але тоді всяка рятункова акція була безуспішна. Лікарі ствердили, що причиною смерти були кардіякові недомагання акванавта Кеннона. Внаслідок смерти акванавта припинено дальші досліди.

СУЖА влаштовує власні вечори у Вашингтоні, Д. К. і у Балтимор, Мд.

Ню Йорк, Н.Й. (й). — З Управи Спілки Українських Журналістів Америки повідомляють, що в столиці ЗСА, Вашингтоні, та в Балтимор, Мд., відбудуться перші Вечори СУЖА. Вечір у Вашингтоні, в суботу 22 лютого ц. р., відбудеться під гаслом: „Шукаємо дефініції вільної і незалежної преси". У програмі цього Вечора, який уже викликав широке зацікавлення, буде діялог між головою СУЖА Мстиславом В. Дольницьким і секретарем СУЖА д-ром Романом Криштальським на тему: „Чи існує і що це таке вільна і незалежна преса". Модератором першого у Вашингтоні Вечора СУЖА буде д-р Юрій Старосольський.

Наступного дня, в неділю 23 лютого ц.р., Вечір СУЖА в Балтимор,Мд. спонзорує місцевий Відділ Союзу Українок Америки, який влаштує чайний вечір після закінчення програми. Темою балтиморського Вечора буде: „Чи ми все ще є еміґрантами?" Модератором буде ред. Осип Зінкевич, член ГУ СУЖА. Цей перший у Балтимор, Мд., Вечір СУЖА також викликав загальне зацікавлення з огляду на тему, яку заторкнуть оба учасники діялогу, Мстислав В. Дольницький і д-р Роман Криштальський.

Згідно з програмою, після діялогів будуть запитання і дискусія.

У В'єтнамі закінчилось коротке й непевне перемир'я

Сайгон. — Американські й південно-в'єтнамські війська закінчили проголошене ними 24-годинне перемир'я з нагоди буддистського Нового Року („тет") й розпочали привичну розвідувальну акцію. Комуністи проголосили були однотижневе перемир'я, але американці і їх союзники вже мали досвід з подібним „перемир'ям" минулого року, коли-то В'єтконґ, використавши святковий настрій та розпущення половини південно-в'єтнамської армії на кільkaденну відпустку, повів зрадницьку офензиву проти Сайґону й 30-ти інших південно-в'єтнамських міст. Цим разом проголошене ґотстре поготівля в американському й південно-в'єтнамському військах. Не є виключене, що комуністи використають перехід альянтів до воєнних дій, як претекст для нового свого більшого наступу. Навіть впродовж того короткого 24-годинного „перемир'я" було 196 „інцидентів", з того 84 поважніших, в яких згинули 8 американців і 4 південно-в'єтнамські вояків, а понад 150 було ранених. По ворожому боці було коло 150 вбитих.

Франція виступила з Західньо-европейської Унії

Лондон. — Французький уряд повідомив головну квартиру Західно-европейської Унії у Лондоні, що Франція перестала бути членом тієї міжнародної організації, заснованої в 1955 році задля тіснішої політичної і культурно - господарської співпраці 7-ох західньо - европейських держав. До Унії належали шість членських держав Европейської Економічної Спільноти (Спільного Господарського Ринку), себто Франція, Західня Німеччина, Італія, Голляндія, Бельгія і Люксембурґ, як також Британія. Франція вказує тепер, як на причину свого виступлення, що Британія, якої Франція не допустила до Европейської Економічної Спільноти, пробує „задніми дверми" ввійти туди саме при допомозі Західньо - европейської Унії. Унія відбуває двічі щороку наради т. зв. Парляментарної асамблеї, себто представників парляментарів названих 7-ох держав, і чотири рази наради своїх міністрів закордонних справ. Саме в цьому тижні мали відбутись ті міністерські й парляментарні конференції. Рішення Франції, яка знову закинула Британії, як велику провину, що вона „в усіх справах погоджується з ЗСА", ускладнило міжнародну ситуацію у західньому світі, бо воно прийшло саме безпосередньо перед відвідинами президента Ричарда Ніксона в 5-ох західньо-европейських державах. Західньо-европейська Унія існуватиме далі, але без Франції.

Папа підтримав целібат та засудив секуляризацію духовників

Рим. — У довгій промові до католицьких духовників у Римі, виголошеній в понеділок 17-го ц. м., Папа Павло УІ різко наятаврував ідею і деякі конкретні спроби, головно у Франції, щодо т. званої секуляризації католицьких духовників, себто сполучення духовного стану з одночасною світською професією та способом життя світських осіб. Водночас Папа засудив тих римо-католицьких духовників, які вінчаються, і між іншим вказав на приклад Христа, як на один з арґументів за целібатом. Папа щоправда, признав шляхетні мотиви прихильників секуляризації духовників і заявив навіть що „треба подивляти" тих духовників, які задля вищої цілі наражають себе на поважні прикрощі, пов'язані з сполученням завдань духовників та світських професіоналістів. В Італії великого шуму наробила справа священика Енцо Мацці у Флоренції, що його духовна влада суспендувала за критичні виступи проти Папи, головно проти становища Папи в справі контролі народин, та який залишився, як фабричний робітник у своїй парафії, і далі користується великою повагою між парафіянами.

В Туреччині продовжуються антиамериканські демонстрації молоді

Істанбул. — Започаткована в неділю 16 лютого ц.р. лівими елементами антиамериканська демонстрація студентів в самому центрі турецької столиці Істанбулу перетворилася в бурхливі заворушення, жертвою яких впало дві особи і понад сто було поранених. Під час заворушень, що в них взяло участь яких 20 000 осіб, прийшло до зудару між лівими студентами і членами правих партій, що підтримують уряд прем'єра Сулеймана Доміреля. Одні й другі стріляли до себе, атакували себе ножами й палицями. Бій тривав цілих двадцять мінут і припинила його щойно поліція з допомогою слізного газу. Поранених, в тому числі 24 дуже тяжко, відвезено до шпиталів. Ліві демонстранти намагалися протестувати проти відвідин американських воєнних кораблів в Істанбулі. Сили обох сторін під час заворушень — правих і лівих — були майже рівні.

НЕ ТАКА ШВИДКІСТЬ як в „АПОЛЛО-8"

Командант американського космічного корабля „Аполло-8" Френк Борман випробовує під час свого перебування в Римі одне з найшвидших італійських перегонових авт і стверджує, що в порівнянні до „Аполло-8" воно іде вельми ... поволі.

Мирослав Скала-Старицький, видатний оперовий співак, помер у Парижі від нещасливого випадку

Сл. п. Мирослав Скала-Старицький

З Парижа наспіла сумна вістка, що там у неділю, 16 лютого ввечорі, помер від досі ще невиясненого нещасливого випадку на 59-му році життя один з найвидатніших українських оперових співаків та солістів, відомий також із своїх виступів на американському континенті, сл. п. Мирослав Скала-Старицький. Тієї неділі, як і кожної, він відвідував могилу своєї дружини на цвинтарі, яка померла кілька місяців тому. Вертаючись з цвинтаря, він, можливо, поковзнувся і впав біля якоїсь стації і звідтіль його негайно забрала каретка поготівля до шпиталю а за кілька годин зі шпиталю потелефонували до Сарселю і о. Левенця, що він помер. Після смерти дружини, рідної сестри пані Ольги Соневицької, сл. п. Мирослав Старицький жив самітно, а що в Парижі немає його ближчої родини, створено окремий Комітет з всч. о. Левенцем та ред. Б. Вітошинським на чолі, що мав би зайнятись його похоронами. Як одержано цей телефон, тільки одного ред. Вітошинського допущено для ідентифікації Покійного і той мав зауважити знак від крови за вухом, але точної причини смерти ще не вияснено.

Сторінки української і світової преси впродовж багатьох останніх років були заповнені найкращими оцінками виступів того великого артиста-співака на оперових та концертових сценах Парижа, Брюсселі, Цюріху, Мадриду та інших столиць. Покійний був організатором українського музичного життя в Парижі, де вів свою студію співу. Належав до постійних співробітників „Свободи", пишучи не тільки на мистецькі, але й загально - громадські теми. Його ненадійна смерть є великою втратою для української культури.

Перу підписало торговельний договір із СССР

Ліма Перу. — 17-го лютого Перу підписало свій перший договір із СССР, що свідчить про це, що ця Республіка щораз дальше відчужується від ЗСА. Взаємини Перу із цією країною погіршилися були від хвилі, коли перуанський уряд сконфіскував був американську Нафтову Компанію Інтернешенал, що є філією Нафтової Компанії Ню Джерзі. Перуанський міністер закордонних справ генерал Едгардо Меркадо Харрін заявив, що відкриваються нові шляхи для Перу, яке досі було залежне від ЗСА. Перу дістало нові експортові можливості, казав цей міністер, які обіймають широкий терен Східньої Европи.

Комуністична партія в Канаді переживає кризу

Торонто. — Комуністична партія в Канаді, невелика і невпливова, переживає чергову кризу у зв'язку з появою книжки її члена Івана Коляски проти зросійщення України, свідченнями делеґації тієї партії про русифікацію України та нападом на Чехо-Словаччину. Тижневик „Український Голос" з 22 січня ц.р. повідомляв про нові виходи і виключення не лише між рядовим членством, але вже і з центрального комітету тієї „проґресивної партії": „Характерне, що зовсім недавно виключено зі складу центрального комітету комуністичної партії двох його членів: К. Бойлена і К. Карона. Вже раніше інші члени канадійської комуністичної партії виступили з її рядів на знак протесту проти совєтського наїзду на Чехо-Словаччину". Комуністична партія в Канаді останніми роками друкує суперечливі комунікати, як це було із звітом делеґації, що побувала в „УССР": спершу в комунікаті були виразно виявлені протест і осторога Москві перед політикою винищування національних мов і культур в СССР, а в новішому комунікаті — політику Москви вибілюється. Подібно сталося і з протестом проти окупації СССР Чехо-Словаччини.

Видано четвертий том кодексу „Українських народних мелодій"

Ню Йорк. — У видавництві Української Вільної Академії Наук у ЗСА появився уже четвертий з черги том монументального десятитомового видання „Українські народні мелодії", що його започатковано ще в 1964 р. Упорядником і редактором цього великого, першого в українській музикології, корпусу українських народних мелодій є відомий український еміґраційний музикознавець і композитор професор Зіновій Лисько, автор ряду праць з історії української музики. Охоплює цей четвертий том мелодії число 2 483 до 3 734, зібрані з усіх земель України. Адміністрацією видання займається кредитова кооператива „Самопоміч" в Джерзі Ситі, Н. Дж., на адресу якої — Self-reliance AC/748, 558 Summit Ave, Jersey City, N. J. можна замовляти уже видані чотири томи в ціні по 10 дол. за один том і передплачувати дальші шість томів. Ціле видання виходить томами великого формату, на доброму папері і в твердій полотняній обкладинці з вінєтою роботи Петра Холодного, мол. Технічним редактором і видавцем цього кодексу українських народних мелодій є дир. Маріян Коць, заходами якого започатковано і здійснюється це важливе діло.

СТУДЕНТИ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ ДІСТАЛИ НАГОРОДИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Вінніпеґ. — Кращі студенти Саскатунського університету одержали від дирекції того університету різні нагороди-заохочення. Між названими, які одержали по 500 дол., є студенти-українці, як можна вважати з прізвищ: Е. Ферчук, Р. Трищук, Д. Горак, Тереза Сокалюк, Е. Скавронський. Всіх нагороджених студентів було 44 особи.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.
Supscription Rates: One year $18.00; six months $9.50; three months $5.00. For UNA members monthly 65$.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Свято людоловів

Ніхто й нічого не може мати проти людини в уніформі, яка керує вуличним рухом або пильнує за громадським спокоєм. Але важко повірити, щоб совєтську міліцію, яка є в розпорядженні МВД, населення України називало „нашою, народною" ... Газета „Молодь України" з 9 лютого саме так характеризує совєтську міліцію, з нагоди 50-ліття формального її створення большевиками ще в той час, коли Україна під прапорами УНРеспубліки завзято змагалась на фронтах проти ленінських орд з півночі.

Совєтська міліція, за формальною постановою з 9-го лютого 1919 р., мала б „охороняти революційний порядок, особисту безпеку громадян та боротись із кримінальними елементами". Але означення „революційний порядок" з перших же років існування совєтської міліції виявилося узаконенням такого терору й насильства над людьми, якого доти ще, мабуть, не було взагалі в історії людства. Не лише політична поліція, а й звичайні міліціонери вдиралися серед ночі в помешкання мирних, чесних людей, заарештовували їх, десятками тисяч під конвоєм гнали в Сибір, в Азію на заслання, конфіскували й палили немилі режиму книжки, примусово, під наганами — зачиняли церкви і т. д.

Правда, це було в минулому, особливо за часів погромника неросійських народів СССР Сталіна. Нині нещодавно відновлене сталінське МВД діє більше прихованими методами, але з допомогою того ж самого терору. З матеріялів українських засланців у Мордовії відомо, що міліція заарештувала декого з них так спритно й скрито, десь на вулиці чи в потязі, що навіть родини довгий час не знали, де вони поділись.

„Великі і складні завдання стоять перед працівниками міліції на сучасному етапі комуністичного будівництва" — пише „Молодь України", обіцяючи, що совєтська міліція буде боротись не лише проти злодіїв, а й проти тих, „хто нехтує правилами соціялістичного співжиття, хто заважає нашому рухові вперед". Це знову можна по-різному розуміти, але одно ясно: міліція в Україні є активним знаряддям в руках народовбивників з Кремлю.

Михайло Осінчук

Провівши в минулу морозяну суботу на вічний спочинок Михайла Осінчука, українська громада Ню Йорку та й узагалі всього вільного світу попрощалась з мистцем особливої міри, особливого значення для української нації. Бо Михайло Осінчук записав своє ім'я в історії української культури не тільки як першорядний знавець мистецтва, зокрема, українського, і не тільки як знаменитий маляр з академічною фаховою освітою, але й як упертий та послідовний ентузіяст, теоретик і практичний творець рідного українського стилю в українському малярстві.

Михайло Осінчук був фанатиком української мистецької традиції. Він шукав її ген у Візантії ще наших княжих часів і переносив оту „візантику" в Украну, не просто наслідуючи її, а усучаснюючи та перетоплюючи в суто український стиль. Він сам писав про себе, як про „дитину села", і ставився побожно, за прастарою українською селянською традицією, до церкви та тієї невід'ємної церковної прикраси, якою є ікона. Він порівнював любов селянина до поля, до „святого хліба", з його любов'ю до церкви й ікони. Він подивляв українського селянина, який перед іконостасом, під набожний церковний спів, переноситься душею в інший світ, „світ спокою, світ його мрій".

Цей ідеалістичний світогляд був прикметний Михайлові Осінчукові все його життя у підході до щоденних дрібних турбот, до людей і до мистецької праці. Скромний, безпосередній та беззастережно щирий — він переніс ці свої прикмети й у свою творчість. Стиль його образів простий, безпосередній, позбавлений будь-якої напушености, гідний власне своєю простотою. Він доказав на практиці, що українсько - візантійським стилем можна малювати не тільки ікони, а й історичні постаті, портрети сучасників і фігуральні композиції. Пропагуючи культ мистецької традиції, він рішуче засуджував уявний тип мистця, який „лізе зі шкіри, щоб створити щось таке, чого ще не було, і скородить душу глядача несамовитою компіляцією образотворчих елементів і дисонансових тонів ..."

І тому зі смертю Михайла Осінчука зійшов у могилу не тільки великий мистець, але й великий український патріот, що свій патріотизм доказував не словами, а непроминальним творчим ділом в ділянці, яку знав, кохав і якою жив.

МОСКОВСЬКИЙ СНІГ

„Ах, русский снег!" — читаємо в московському варіянті кагебівської газети „Голос Родины". ч. 6 із січня 1969 року: „У нас в России столько снега — хватит всем!".. В іншому числі:

„... И стены древнего
Кремля,
И ты, московская земля,
Которой равной
нет на свете"...

Совєтський російський поет Р. Владімов вкладає у вірші „Зустріч над Дунаєм" такі слова з уст зустрінутого в Румунії російського еміґранта:

„Российская великая душа
Советская, вы говорите?
Все это нам не помешало
Тогда, в семнадцатом...
А главное — что вы
спасли Россию!"..

Тож головне, що „вы спасли Россию", а всілякі там „ізми", включно з „комунізмом" — це для школярів і на експорт.

У Росії дійсно стільки снігу, що його вистачить „на всіх", особливо з захопленого Єрмаком і приєднаного до Московщини Сибіру.

Російським снігом засипало Чехо - Словаччину й інші країни Европи, вже не лише нашу Україну. Підбурювані комуністичними провідниками ліві студенти в Західньому Берліні обіцяють вчинити „революцію", коли до того вільного міста прибуде з візитою президент ЗСА Ричард Ніксон. Сумасумарум, ті бунтівливі студенти домагаються, на свою голову, не чого іншого, як російського снігу, котрого вистачить, як писав посткомуніст із м. Ярославля С. Савінов, в РСФСР „на всех".

Російського снігу домагаються й підбурювані лівими колами студенти в Японії, протестуючи проти дружньої візити американських кораблів до тієї країни — кораблів, готових боронити незалежність Японії, кораблів з тієї країни, яка відкрила для японської індустрії і промисловости, мабуть, найширші в світі двері, щоб допомогти японському народові.

За російським снігом починають тужити й ліві в Туреччині, особливо недосвідчена молодь, схильна в наші напружені часи до руйнування кожного „естаблішменту", навіть власного національного, державного.

Тим часом, „русский снег" випадає не лише взимку. Пряшівська газета „Нове Життя" з 23 листопада 1968 р. повідомила, що в найбільш українській Свидницькій окрузі вже тоді в 12 українських школах перевели навчання дітей з української мови на... російську. Мотив: населення подає себе за русинів. Насправді ж немає нічого спільного між русинами і русскими, бо перші — це українці, що зберегли прадавню назву з часів України - Руси, а другі — це нащадки Долгорукого і Грозного, з іншою мовою і психікою. Русини - українці в Словаччині не знали ніколи російської мови, і тому спекуляція на давньому русофільстві, підсилюваному тепер Москвою і словацькими екстремістами, спекуляція на схожості назв „русин" і „русский" — це лише черговий московський „снег", що його мало б вистачити на всіх...

Давно присипав „русский снег" Україну й інші поневолені народи Европи й Азії. Але як озимина живе і дихає під снігом, так і ці країни. Це ж зовсім недавно, в 1968 році, група молодих українців звернулася з листом до „голови уряду УССР" В. Щербицького та інших совєтських діячів в Україні, виступаючи проти занесення народу снігом обмосковлення: „Шановні товариші, будь ласка, поясніть нам, хто дав право їм топтатися русифікаторським чоботом по національній гідності українського народу?"

Роками мовчала міжнародна преса про занесену північним снігом Україну. Та ось уже третій рік підряд Україна не сходить із сторінок газет і журналів від Риму до Буенос Айресу, від Вашингтону до Кенберрі. Найновіший приклад тому — стаття в лондонському світового поширення „Економісті", передрукована у вінніпезькому щ о д еннику „Фрі Пресс" з 1 лютого 1969 р. під назвою „Українці далі оскаржують". Вдумаймось у її початок: „Історія українського народу віддавна позначена боєм інтелектуалів: вони атакують і обороняють незаперечне право українс ь к о г о народу на свою національну завершеність, яку було видко у виразно закросних формах в короткому періоді у XVII столітті і від 1917 до 1919 років".

Є ще багато інших прикладів протидії „русскому снегу". Він може тут і там сподівано чи ні випасти, як ось в Оттаві на свято Української Державности; може замести групу молодих гарячих студентських голів, але дедалі чіткіше вимальовується перед мислячими людьми світу образ того холодного і безоглядного „снігодавця" — імперіялістичної російської потуги, для якої, як сказано в російській совєтській пісні, „хороша страна Болгария, но России лучше нет".

Не поліційні палиці для встановлення порядку, зрештою, потрібні, допоможуть витверезитися тим головам у вільних країнах світу, що тужать за мертвотним снігом Росії, а сама Москва, її політика, жандармські заходи, загарбницькі кроки, підбурювання до заворушень у світі, а всередині СССР — сваволя російського міщанина, очолюваного ЦК КПСС.

Лев Шанковський

ЧОМУ ЦЕ ТАК?

Можна дійсно бути вдячним проф. д-рові Миколі Чубатому за те, що навів типові приклади американської іґнорації історії Східньої Европи і подав літературу, яка може послужити для готування лекцій на теми історії України в американських середніх та високих школах („Свобода", чч. 26, 27, 1969).

До творів, названих проф. д-ром Чубатим, я додав би тільки одну позицію: наукову дискусію про „ролю України в новітній історії", яку надруковано в ж у р налі „Славік Рев'ю" (1963), а також у збірнику дискусійних матеріялів цього журналу (Donald W. Treadgold, Ed., *The Development of the USSR: An Exchange of Views*. Seattle, University of Washington Press, 1964).

У цій дискусії брали участь: американський історик Артур Е. Едемс та професори українці: Іван Лисяк - Рудницький, Омелян Пріцак (голова Наукового Комітету ФКУ) і Іван С. Решетар, мол. (автор „Української революції", Прінстон, 1952). Лектура цієї дискусії повинна бути „обов'язковою" для учнів середніх шкіл та студентів університету, які цікавляться українською історією, бо українські учасники цієї дискусії дуже добре вив'язалися зі свого завдання представити перед американським науковим світом „ролю України в новітній історії". Зокрема, можна сказати, що в своєму спільному дискусійному виступі проф. Пріцак та Решетар розгромили „звичайну схему російської історії", притягаючи для цього дійсно імпонуючий науковий апарат та блискучу арґументацію.

Проф. Чубатий подав у своїй статті низку творів, що можуть служити для готування лекцій чи рефератів, а серед них слушно назвав „Український Квартальник", що, зокрема за його редаґування, п рисвячував багато місця історичним темам. Можна додати, що таких журналів є більше, і що вони всі якоюсь мірою трактують часто історичні теми. Сюди належить лондонський "The Ukrainian Review", студентські "Horizons", чудово редаґований тут народженими молодими українцями журнал "Forum" (Скрентон), англомовні видання наших щоденників „Свобода" й „Америка", що теж не відмовляються від історичних тем. Був дуже гарний журнал англійською мовою, що його видавав п. Мирон Куропась, і буде вже в цьому році містити статті англійською мовою „Український Історик".

На жаль, ми доволі байдуже проходимо коло тих видань, які українській історії присвячують багато місця, і іґноруємо інформаційні статті про них. Паніка починається щойно тоді, коли наші молоді потіхи (дай їм, Боже, за це багато здоров'я!) готуються до баталії за Україну в своїй школі. Тоді зчиняється ґвалт: „Давайте матеріяли й літературу!" — немов би ніхто не знає, що існує ж англомовна „Енциклопедія Українознавства", на яку УНСоюз видав уже сотні тисяч долярів і яка є й „матеріялом", і „літературою" і чим хочеш, бо має відповіді на всі питання.

Чому ж у наших хатах немає англомовної „Енциклопедії Українознавства", немає англійських книжок про історію України, українську літературу, українське мистецтво, про які кожна добра книгарня може дати інформацію? Чому в нас немає журналів і газет англійською мовою, з яких можна готувати реферати? Чому в нас немає течок з відповідними матеріялами, приготованими на запас з таких видань? Чому на поличках наших бібліотек порожнє місце, спеціяльно тоді, коли в нас є діти, що вчаться в середній і високій школі?

Ми ж повинні розуміти, що наші діти тікають від нас і нашої „України" також тому, що нічого не знають про неї, що в рідній хаті не мають англійської книжки чи журналу, щоб могли про неї прочитати, що власне немає нічого з того, що потрібне, коли треба готуватися до української лекції.

Для себе самих і для наших дітей ми мусимо мати „літературу", бо коли її не маємо, то нарікаймо на себе самих: любови до України не можна защепити самими вишитими подушками та варениками в сметані!

Збільшуються зусилля для осолоджування морської води

Ню Йорк. — Щораз більше число населення та вимоги промислу вимагають стільки солодкої води, що вже тепер треба думати про це, щоб збільшити її запаси. Про цю справу думає Департамент Внутрішніх справ, який призначив $200 мільйонів на це, щоб досліджувати, яким способом можна б найдешевше знесолювати морську воду та зробити її придатньою до вжитку людині й промислу. Після 1972-го року на цю саму ціль призначить Департамент Внутрішніх Справ 220 мільйонів долярів. В повіті Сарасота на Флориді вже майже готова фабрика, яка має знесолювати морську воду дуже дешево, бо по 18 центів за одну тисячу ґальонів. Денно зможе ця фабрика знесолювати 2 мільйони ґальонів. Вона зможе обслуговувати 8,000 осіб , які тепер користуються водою із криниць.

Леся Лисак

ПРО МИЛОСЕРДНОГО САМАРЯНИНА

Вона дріботіла хідником до автобусової зупинки — старенька, худощава, похилена в плечах. У руці несла плястикову торбинку і другу, більшу, паперову, на закупи. У плястиковій торбинці було її „багатство": чек старечої пенсії та ще кілька долярів. А в другій, замкненій у зморщений п'ястук, блискуча монета — „кводр" — оплата за автобус. Цього „кводра" треба тепер мати приготованого, бо автобусні водії вже не здають здачі: вони не мають тепер при собі ніяких грошей, бо останніми часами було надто багато випадків пограбування ...

Старенька йшла й думала про всі ті грабунки, що про них чула від людей, чула через радіо, читала в газеті. Та від тих думок їй якось не було лячно. Вона ж ішла „своєю" вулицею, вулицею, якою ходила вже тридцять років. Не злічити, скільки разів вона йшла тут пізніми вечорами, ранніми досвітками — ще тоді, коли працювала у фабриці ... Темно було, тільки ліхтарня блимала, кругом ні живої душі — а їй ніколи не було страшно. А тепер вона йде у ясний день. Гарний, соняшний день. Ось уже звернула із своєї вулички на головну, пристанула на зупинці.

Кілька авт промчалось, на хіднику ж і біля зупинки — людей не видно. „Всі працюють, — подумала старенька, — тільки такі емерити, як я, йдуть та чекають на автобуса. — Всміхнулася. — Напрацювалась я досить, такі вже літа, що трохи спочити треба ..."

Хідником н а б лижалося двоє хлопців. „Років їм сімнадцять - вісімнадцять, — подумала старенька. — Повинні б у цю пору бути в школі".

Вони йшли звільна, тож приглядалася їм.

„Кажуть, що людям їхньої раси дістається кривда, а ось вони як шиковно вдягнуті".

Вони вже наблизилися й теж дивилися на неї.

Подумала: „Це дорога одежа на них, за найновішою модою".

Двоє хлопців звільна проходили попри неї. І чомусь на всі сторони розглядалися. А тоді ... старенька не знає, як воно сталося, але миттю вони схопили її за руку. Ту, що в ній тримала плястикову торбинку. Схопили — та її рука якось несамовито-міцно задерevіла на ручці торбинки. Так, немов би приросла. Вона не знає, звідки в неї взялася сила. Власне, вона недавно вийшла із шпиталю. Казав лікар: „Уважайте на себе, бо ви дуже ослаблені".

Вони повалили стареньку на хідник — її рука закостеніло держала торбинку ... І щойно від ударів, від каміння, об яке вдарили її тіло, вона закричала. Вона не знає, чи це був голосний крик, чи тільки придушений зойк, але напасники відскочили ... Бо в цю мить вулицею надбігли якісь дві жінки.

Двоє хлопців у шиковній одежі вже зникли за рогом. Одна із жінок ще закричала: „Поліція, ловіть злодіїв!" Та крім старенької на хіднику та двох жінок — нікого більше не було.

Старенька лежала, дві жінки щось між собою говорили. Вона не чула, що саме вони казали, бо їй було млосно, і щойно тепер її охопив страшенний переляк. Такого переляку вона ще ніколи не зазнавала. Ще тільки мигнула думка: „Адже їх не було чого боятися — вони не виглядали на хуліганів" ...

Вона, мабуть, сказала це вголос, бо одна із жінок здвигнула плечем. — Ви живете в минулому, вам видається, що бандитів зразу пізнати. Тепер інші часи ...

Жінки ще щось говорили між собою, але не піднімали старенької.

Та ось заскреготіли гамульці авта і з нього вискочила третя жінка.

— Ради Бога, що з вами трапилося, що трапилося?! — запитала вона.

Дві жінки глянули на цю третю, кинули: „на неї напали хулігани" і — відійшли.

Жінка, що піднімала стареньку, була в білій уніформі медичної сестри. У неї було темне обличчя — таке, як у тих, що хвилину тому кинули стареньку об каміння. На обличчі було співчуття. Вона допитувала:

— Скажіть, де вас болить? Скажіть, чи ви можете стояти? Чи може вас відвезти до шпиталю?

На темному обличчі жінки в уніформі медичної сестри був безмір співчуття. І може від тих ласкавих, добрих слів, старенька почала приходити до себе.

Вона шепнула: — Не треба до шпиталю ... я вернуся додому.

— Я вас завезу, — сказала жінка в білому. — Прошу вас, заспокойтеся. Вже все добре. Але скажіть — де вас болить? — і печально дивилася на стареньку.

— Я думаю, що все буде добре, — ось я жива, — спромоглася на усмішку старенька. Жінка в білому обережно, немов д и т ину, приміщувала її в своєму авті.

— Я живу ось тут, — сказала старенька. — І дякую вам, що відвезли, що допомогли ...

З обличчя жінки в білому не зникала печаль. Вона хотіла ще щось сказати, але, мабуть, ніякі слова не приходили. І тоді вона рвучко відкрила свою торбинку, вийняла банкнот. — Прошу, візьміть, візьміть! — і простягла його старенькій.

Старенька заперечила головою: — Дякую, я не є вбога. — І притиснула до грудей врятовану торбиночку із своїм багатством.

У сьогоднішніх часах подібно до цієї звучала б розповідь про доброго самарянина ...

М. Л-а

ОЛЬГА БАСАРАБ

(4)

Дальше Таїса Юрієва розказує, як вони з чоловіком ужили всіх заходів безпеки, щоб поліція не впала на слід, що в їхній крамниці з н а х о д и т ь с я поштова скринька. Поліція про це не довідалася, бо Ольга Басараб про цю справу — як і про інші — мовчала. Не займала тоді поліція і Осипа Думіна. Він ще якийсь час побув у Львові і виїхав закордон. Пізніше взагалі відійшов від Організації і поселився в Кеніґсберґу. в Прусії. Українська Енциклопедія подає, що його доля після 1945 року невідома. Зиновій Книш пише в згаданій вище книжці (стор. 94), що большевики схопили Думіна в 1945 році в Данціґу і розстріляли. Його великий архів і бібліотека — вислані перед тим на Захід — пропали.

Зиновій Книш на 128 стор. своєї книжки твердить, що Ольга Басараб не була ні в якому відношенні до полк. Мельника як до крайового коменданта УВО, і ледве чи полк. Мельник знав, що вона була членом УВО.

На нашу думку, співпраця Ольги Басараб з Осипом Думіном не виключає її спеціяльної місії — а саме місії зв'язкової між полк. Коновальцем і Крайовою Командою, персонально з полк. А. Мельником. Твердження Зиновія Книша занадто сміливе. Категоричне слово в цьому питанні могли б сказати тільки полк. Коновалець і полк. Мельник, але вони не живуть.

Про обставини, в яких заарештовано Ольгу Басараб, теж різно говориться. Зиновій Книш пише в своїй книжці, що Ольгу забрала поліція з місця праці. Вона працювала в одній із нафтових фірм, бюра якої містилися в домі Шпрехера при Марійській площі. З заяви проф. Северина Левицького виходить, що Ольга Басараб не мала в той час праці і заробляла на хліб приватними лекціями.

Так само пише і Олена Залізняк у спогаді „Останнє побачення з Ольгою Басараб" — друкованому в „Жіночому Світі" за лютий 1964 року. Бачилася Олена Залізняк з Ольгою Басараб останній раз 31 січня 1924 року всього за 9 днів перед арештом. Чи за той час Ольга Басараб знайшла працю? Важко повірити. Ольга прощалася з Оленою Залізняк на Головному Двірці у Львові, коли остання від'їжджала до Відня по коротких відвідинах рідного краю. Відносно праці Ольги Басараб Олена Залізняк пише:

„Не могла знайти для себе відповідної праці і Ольга Басараб, щоб, працюючи нормально на прожиток, мати змогу тіснішої співпраці з тими, що у нелеґальній боротьбі рішилися продовжувати далі визвольні змагання ... Тому то настрій в Олі не був тоді бадьорий. Мріяла вона про те, щоб влаштуватися на працю десь у бібліотеці, де вона мала б можливість контакту і впливу на молодь. Але таких виглядів не було. Отже, через такий настрій наші зустрічі з Ольгою впродовж мого побуту у Львові не були відрадні ..."

Є версія, що арешт Басарабової відбувся припадково. Поліція прийшла на помешкання при 34 вул. Виспянського, щоб перевести трус у співжительки Басарабової — Степанії Савицької. Причиною трусу вважають одні те, що Савицька була студенткою Тайного Українського Університету, а інші мотивують трус тим, що польська поліція робила в той час наґінку на комуністів і розшукувала комуністку з прізвищем Савицька. Роблячи трус, натрапила на матеріяли УВО, які були призначені для розвідчого реферату УВО. А може були ще й інші матеріяли. Після трусу обидві жінки були арештовані, а тому, що Ольга Басараб всю вину взяла на себе, Степанію Савицьку, після переслухання поліції, по якомусь часі звільнено.

Згідно з іншою версією поліція впала на слід Басарабової, слідкуючи за сотн. Василем Коваленком. Коваленко був колись начальником контррозвідки при штабі головного Отамана Симона Петлюри. Після звільнення з табору інтернованих українських вояків запропоновано К о в а ленкові співпрацю в польській протибольшевицькій розвідці, на що Коваленко пристав. Рівночасно був він зв'язаний з розвідкою УВО. Мешкав у Львові, але характер його праці вимагав частих виїздів поза Львів, головно до Варшави.

Коваленка польська дефензива постійно мала на оці. Одного разу, на початку лютого 1924 року, Коваленко — вернувшися з Варшави — зайшов на помешкання Басарабової і Савицької. Агент дефензиви, що стежив за Коваленком, доніс про це своїй владі. Львівський відділ дефензиви перевірив; хто живе в домі ч. 34 при Виспянського, і прийшов до переконання, що Коваленко заходив туди не з особистих мотивів, що Басарабова та Савицька з ним перед тим не зналися. Дефензива поставила вимогу до поліції, щоб та перевела ревізію у згаданих жінок і їх арештувала. Поліція двічі переводила ревізію і щойно за другим разом прийшло арештування. Арештовано тоді й Коваленка (27 лютого 1924 року). Суджено його пізніше в процесі „басарабівців", але про це буде мова пізніше.

Ольгу Басарабову арештовано, як відомо, 9 лютого 1924 року. По трьох днях тортур вона померла вночі з 12 на 13 лютого того ж року. Закатовано її через те, що не хотіла зрадити організаційних таємниць. Протокол був короткий: „Відмовляю всяких зізнань". Підпис. Комісар поліції Кайдан, який особисто вів слідство, показував Степанії Савицькій цей протокол. Він хотів, щоб Савицька вплинула на Басарабову. Вийшовши з тюрми, Савицька переказала зміст протоколу братові Ольги проф. Северинові Левицькому.

Смерть Басарабової польська поліція хотіла затаїти. Від родини далі приймали передачі до тюрми ,немов би Басарабова ще жила. Тим часом тіло її передано до відділу судової медицини під прізвищем Юлії Боровської, а до преси („Кур'єр Львовські" і „Дзєннік Людови") був поданий комунікат про те, що в поліційній тюрмі при вул. Яховича повісилась якась Юлія Боровська, у віці — 20 років. Боровську арештувала поліція десь на провінції за „легку поведінку", привезла до Львова, і тут арештована наклала на себе руку.

При секції тіла Юлії Боровської (насправді Ольги Басараб), яку переводив професор медицини Ођрадзький, були присутні студенти медицини, між ними й одна студентка-комуністка (полька). Її вразили численні сліди від побиття на тілі покійної. Студентка ця була переконана, що замордована — це комуністка, і тому написала відповідного листа до КПЗУ. Провід партії опублікував цього листа в органі КПЗУ „Наша Правда" в часописі за лютий-березень 1924 року (стор. 81), а також на сторінках комунофільського п о л ь ського часопису „Трибуна Люду".

Не маємо під рукою тексту листа, надрукованого в „Трибуні Люду", маємо натомість його передрук в книжці Книша „Власним руслом" (стор. 137), але і цей передрук взятий із статті Мілени Рудницької про Ольгу Басараб, що була надрукована в „Свободі" 16 лютого 1956 року.

(Далі буде)

Маямі, Флорида

ВІДЗНАЧЕННЯ 50-ЛІТТЯ ЛИСТОПАДОВОГО ЧИНУ

10-го листопада 1968 р. українська громада в Маямі під проводом Центрального Комітету Українських Організацій відзначила 50-ліття проголошення самостійности Західньо - Української Республіки. Свято було попереджене відповідними Богослуженнями в українській католицькій і православній церквах.

Свято відкрив і ним провадив голова УЦКомітету Степан Ковальчук. Прапори на сцену внесли учасники Визвольних Змагань, а п-ні Ольга Шейфер виконала американський гимн. Вступне слово виголосив старшина УСС Василь Подубинський, який привітав присутніх настоятелів о. д-ра Олексіва з УКЦеркви й о. архімандрита Магаляса з УПЦеркви та святкову громаду від місцевих комбатантів з нагоди 50-літнього ювілею Листопадового Зриву. Коротко він розповів про значення Листопадового Чину, закликав молодь, щоб продовжувала боротьбу за незалежну Україну і звернув спеціяльну увагу на ветеранів-інвалідів, яким ми зобов'язані допомогти. Голова УЦКомітету Степан Ковальчук спинився на національно - визвольній боротьбі в Україні, а потім представив учасників і творців відзначуваних історичних подій, колишніх старшин і вояків УСС, УГА та УНР, яких удекоровано китицями червоної калини. Це були: отець архімандрит Святослав Магаляс, Василь Подубинський (УСС), Василь Каліцінський (УГА) Василь Клим (УГА), Касіян Павлів (УНР), Осип Дрозд (УПА), Петро Тибор (УГА). Потім Петро Тибор прочитав вірш О. Олеся „Українське військо, мов з могили встало..." Маленька школярка Ганя Максимович гарно продеклямувала вірш „Листопад".

Реферат, присвячений 50-літтю Листопадового Зриву, прочитав старшина УГА Василь Каліцінський. Реферат був добре опрацьований, охоплював історію Галичини, Визвольні Змагання та Листопадові події. Наступною точкою програми був виступ трьох танцюристів з групи танцюристів при Українсько-Амер. Клюбі, яку провадить Тарас Максимович. Виступали Тарас Годівський, Давид Волонік, Михайло Дмитрів, які добре виконали „Танець з шаблями". Співачка пані Ольга Шейфер з великим чуттям проспівала три пісні. Публіка нагородила її заслуженими оплесками, а комітет квітами. Акомпаніювала співачці пані Кук.

У другій частині вечора 19-літній студент коледжу Давид Волонік прочитав реферат про Листопадовий Зрив англійською мовою, бо в залі було чимало молоді, яка не розуміє добре по-українському. Бажано було б, щоб уся наша американська молодь українського роду володіла українською мовою, але в наших умовах відрадним явищем є такі студенти, як Давид, які цікавляться й беруть участь в українському житті (він є вже з 2-го покоління). Учні української школи при українській католицькій церкві виконали збірну деклямацію „1-го Листопада" Р. Купчинського. Виступ підготовив учитель В. Каліцінський. Деклямували: Юрко і Андрійко Тершаковці, Богдан і Славко Сперкачі, Михайло Пацай і Андрійко Гелембін. На закінчення виступав бандурист Олександер Варченко, який проспівав під акомпаніямент бандури: „Гей, там на горі Січ іде" і „Молитву" з епілогу поеми „Невольник" Т. Шевченка. Публіка нагородила бандуриста оплесками. Приємною несподіванкою був виступ квінтету в супроводі бандури під диригентурою О. Варченка, який виконав кілька стрілецьких пісень. Співали: Ірина Клименко, сопрано; Марія Венгльовська, альт; Василь Подубинський, тенор й Андрій Клименко, бас. Вони виконали пісні: „Їхав стрілець на війноньку" й ін., а на закінчення програми, при співучасті всіх присутніх — „Не пора"...

Прихід зі збірки призначили на фонд інвалідів-ветеранів. Голова УЦКомітету С. Ковальчук подякував присутнім за пожертви, подякував учасникам і виконавцям свята, зокрема відзначив працю О. Подубинської, М. Венгльовської, Е. Бойчук та М. Яблонського і С. Венгльовського.

П. Л.

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР НА ВШАНУВАННЯ В. ГАЙДАРІВСЬКОГО

Василь Гайдарівський

Ірвінґтон. — Українська громада Ірвінґтону-Нюарку вшанує в неділю 23 лютого о 4 г. по полудні, в залі УПЦеркви при 836 Лайонс евні, Літературним Вечором письменника-прозаїка Василя Гайдарівського, з нагоди його 60-річчя. Крім доповіді поета М. Щербака, будуть прочитані уривки з творів В. Гайдарівського у виконанні М. Вожаківської і дружини письменника п-ні Софії, із сольоспівом виступатимуть Світляна Танкощкур і Д. Ганяк, акмпаніюватиме Є. Вольц.

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ ДЕНЬ В НЮ ЙОРКУ В НОВІЙ ФОРМІ

Розійшлася погодоска в нас у Ню Йорку, що цього року Шевченківське святкування прибере інакший характер, як звичайно. Говорять, що не буде хорів, сольоспівів, фортепіяну, скрипки, деклямації, рецитації і навіть не буде промови. Це вже рішуче схвилювало публіку. Не буде вступного слова, звичайно довгого і дуже часто нецікавого, як каже наша молодь, бо й тяжко щось нове сказати щороку. Не буде промови — кажете, — як же це можливе! Хто ж мав відвагу скреслити таку традиційну, сказати б, точку, що дуже часто розсварює людей чесних і порядних і навіть найкращих приятелів, вже на саме питання, хто буде промовцем цього року. Хто ж то відважився на таке новаторство?

Показалося, що головним „виновником" є п-ні Лідія Крушельницька, наша відома артистка, що веде від літ свою Студію Мистецького Слова в Ню Йорку.

А було це так: Вже від довшого часу призадумувався Об'єднаний Комітет Українських Організацій в Ню Йорку, а особливо його енергійний голова адв. Роман Гуглевич, якби то змодернізувати наші щорічні імпрези, що їх спонзорує власне Об'єднаний Комітет. По довших нарадах звернулися до п-ні Крушельницької. Так і так кажуть, поможіть нам та порадьте, якби то підновити наш залізний порядок традиційних святкувань.

— Добре— каже п-ні Ліда. Я щось придумаю, але прошу лишіть мені вільну руку. Критиком і рецензентом нехай буде сама публіка на залі.

Комітет згодився і п-ні Лідія взялася до роботи. Хоч вона має багато адептів в Студії Мистецького Слова, вибрала до того урочистого святкування тільки 14 молодих людей. Отже програму переводить сама молодь. Це щось нове, свіже. До того запросила є п і вробітників фахівців свого діла, щоб нарешті все було по-мистецьки оформлене.

— Скажіть нам, п-ні Лідо, як Ви запроєктували цьогорічне святкування? — питаємо, „зловивши" її (дослівно!) на короткий час перед репетицією в Нар. Домі.

— Приготовляємося дуже інтенсивно — каже п-ні Лідія. — Наша чвірка фахівців працює з ентузіязмом, ми творимо добре зіграний квартет. Можете уявити собі, як приємно і як охоче працюється, коли робота йде однозгідно без будь-яких „але".

— А скажіть нам, п-ні Лідіє, по черзі, які Ваші студійці і які Ваші співтворці беруть участь у тій оригінальній імпрезі?

— Насамперед я вибрала 14 молодих студентів університетів та вищих кляс середніх шкіл, молодь у віці 15 до 20 років: Володимир Артимишин, Михайло Гаврилюк, Оксана Гаврилюк, Ліда Голюка, Марійка Гой, Надя Диба, Христя Івануса, Уляна Ільницька, Ліда Прокоп, Реня Сафіян, Христя Сливоцька, Оксана Шуль, Наталка Чума, Тарас Яремко.

Хореографія Роми Прийми-Богачевської, нашої мисткині танку, що недавно поставила в виконанні своєї Балетної Школи з великим успіхом „Попелюшку", балетну казку на три дії.

Музика Ігоря Соневицького, нашого композитора, що ще в 1951 р. написав першу на американськім ґрунті музику для Театру Йосипа Гірняка, до „Лісової Пісні" Лесі Українки. Недавно написав музику до балету „Попелюшка", та дав музичне оформлення до вистави „Летючий корабель" моєї Студії.

Оформлення сцени і костюми Слави Геруляк. Хто ж не пригадує собі її чудової, як чарівна казка, декорації і костюмів в „Голубій Хустині", що її я поставила з своєю Студією м. р. Вона — відомий мистець кераміки, що проєктує і виконує на основі мистецтва нашої передісторичної епохи, і є може єдиною представницею оригінального українського керамічного мистецтва в вільному світі. Але наша імпреза вимагає багато відповідного мистецького освітлення, отже артист Ігор Шуґан взявся до того нелегкого діла, за що ми йому дуже вдячні.

— Які твори Шевченка взяли Ви до уваги? — питаємо.

— В першій частині йде політична поема „Великий льох", а в другій історична поема „Невольник". Ця поема буде ілюстрована прозірками, що їх малює Слава Геруляк, а фотографуванням і висвітлюванням займеться наш відомий любитель того роду мистецтва інж. Михайло Пежанський.

Українська громада Метрополії матиме також нагоду почути неперевершеного майстра живого слова, корифея нашого театрального мистецтва, Йосипа Гірняка. Серця молодих адептів сцени наповнюються радістю, що колишній актор театру „Березіль" дав згоду на участь у їхній імпрезі. Йосип Гірняк вестиме програму.

Слухаємо слів п-ні Лідії Крушельницької не лише з великим зацікавленням, але і з подивом для тої людини, що відважується вже раз переламати трафаретні рамки наших святкувань і скерувати їх на нові рейки. А особливо приємно і радісно, що головну ролю відіграє наша молодь.

Нетерпляче чекаємо 9-го березня, щоб побачити нову форму святкування, ми певні, що заля Фешен Інституту ледве чи помістить усіх глядачів.

P. S. Як довідуємося в останній хвилині, Відділ Українського Конґресового Комітету в Гартфорді вже запросив до себе п-ні Л. Крушельницьку з Шевченківською імпрезою на неділю 16 березня, 4-ту годину по пол., яка відбудеться там в залі South Catholic H.S. при South St. і Campfield Ave.

О. Соневицька

СОЮЗОВЦІ! ВСІ БЕЗ ВИНЯТКУ ЗУСТРІЧАЙМОСЯ З ЧЛЕНАМИ ЕКЗЕКУТИВИ УНСоюзу НА ОКРУЖНИХ ЗБОРАХ. НЕХАЙ НА НИХ НЕ ЗАБРАКНЕ НІКОГО З ВАС!

ЩОБ РЯТУВАТИ „ВАЖКИХ ДІТЕЙ" ВІД ВПЛИВУ ВУЛИЦІ

„Культура і Життя" з 9 лютого: „Настав час відкрити в Києві дитячий естрадний театр, де знову б таки виступали не лише професіональні актори, а й з метою заохочення кращі гуртки дитячої художньої самодіяльності шкіл, клюбів. Можливо, що це й письменників заохотить створювати репертуар для дітей. Це буде стимулом і для творців, і для виконавців. Організація такого театру (чи театрів! Адже йдеться не тільки про Київ) — справа дуже актуальна, і її не можна відкладати на роки. Згадаймо, скільки так званих „важких" дітей врятувало від згубного впливу вулиці захоплення театром, мистецтвом".

Союз Українських Організацій Австралії затривожений слабою участю молоді в праці організацій

Канберра. — Ще в листопаді м. р. відбувся в Мельбурні ІІ-ий з'їзд Союзу Українських Організацій в Австралії, СУОА, під керівництвом голови Головної Управи інж. М. Болюха, якого було переобрано. Вже на тому з'їзді делеґати та організаційний референт П. Венґльовський виявляли стурбованість тим, що до членства в СУОА належать лише 5 700 осіб, і між ними дуже малий відсоток української молоді, яка або уникає членства, або ж гуртується окремо від старших Обидві молодечі організації, Пласт і СУМ у тій країні, належать до СУОА, а також Легіон ім. С. Петлюри, НТШ, Союз Українок, Союз Укр. Комбатантів, Т-во Сприяння УНРаді, УЦШР, Союз Гетьманців Державників і КОДУС. Загальне число членів, об'єднаних в організаціях, що входять до СОУА, виносить 5,706 осіб. Під час останньої каденції пройнято в члени СУОА Союзу Гетьманців Державників та має бути прийнятий у членство ДОБРУС. Для активізації української молоді в Австралії на з'їзді були запропоновані різні проєкти, і з них частина вже є у стадії реалізації. Проведено черговий Двомісячник української книжки, залучується молодь, у тому й студентів, до акції розповсюдження англомовних українських видань по бібліотеках вищих шкіл в Австралії, плянується проведення фестивалів української молоді в різних стейтах країни тощо. Тижневик „Українець в Австралії", в ч. 24/1968 інформував про заходи для створення Українського Культурного Центру в Канберрі. Ще не відомо, чи українці в Австралії остаточно занехаяли, з огляду на високі кошти, ідею встановлення пам'ятника Тарасові Шевченкові у тій країні.

„Безпритульна" українська дитяча література і критика в Україні

Київ. — Українська література для дітей має на Батьківщині лише одно Видавництво „Веселку", яке постійно терпить на нестачу „приділюваного паперу", не має належної критики, літературознавці лише врядигоди порушують її проблеми. Монографія під наг. „Українська література" була видана в Києві востаннє ще в 1963 році, а в 1967 р. видано тільки збірник під наг. „Дитяча література", на чому й закінчується список літературно-критичних праць про українську совєтську літературу для дітей. „Літературна Україна" з 4 лютого у статті „Критичні обрії дитячої літератури" вдесяте домагається створення установи, що займалася б вивченням проблематики літератури для дітей: „На Україні не маємо поки що жодного центру, який би кореґував теоретико-критичну діяльність у царині дитячої літератури, або установи, яка займалася б науково-дослідницькою роботою в цій галузі. Питання про спеціяльний сектор детячої літератури — який був тут до війни — при Науково-дослідницькому інституті педагогіки УССР (прецеденти маємо і в РСФСР, і в деяких зарубіжних країнах) чекає свого вирішення. Відчувається нагальна потреба підготовки критиків — добрих знавців, кваліфікованих цінителів дитячої літератури. Необхідна також найширша інформація літературної та педагогічної громадськості про останні досягення теоритичної й критичної думки, що, звичайно, неможливо без спеціяльного періодичного друкованого органу, подібного до російського журналу „Детская литература" (чи не через відсутність систематичної періодичної преси „відійшли" од дитячої літератури такі критики, як Михайло Острик, Іван Бойчак або Михайло Логвиненко). Відчувається також потреба систематичних видань збірників критичних матеріялів на зразок того, який вийшов минулого року у видавництві „Дніпро". Та й нормативний курс з теорії дитячої літератури дуже й дуже прислужився б і дитячим письменникам, і педагогам. „Літ. Україна" додає: „Відсутність всього цього утруднює й роботу критики... Курси дитячої літератури необхідно ,очевидно, ввести в навчальні пляни (і не факультативно, а для обов'язкового вивчення) на всіх факультетах педагогічних інститутів, університетів, бібліотечних інститутів та інших навчальних закладів, які готують майбутніх вихователів".

Маніфестація солідарности з нескореними в Честері, Па.

20-го жовтня 1968 р. заходами Філядельфійської Окружної Ради Союзу Українок Америки (СУА) відбулась у Честері, Па., маніфестація протесту проти політичного, культурного та національного поневолення інтелектуалів в Україні.

Маніфестацію відкрила голова Окружної Ради СУА інж. Л. Дяченко. Присутніх коло 300 осіб з різних міст Філядельфійської Округи — почесними гістьми були сенатор К. Белл з дружиною та „Королева Свободи" на 1968 рік п-на Л. Величко.

Союзянка П. Пастернак відспівала американський гимн. Голова Централі СУА інж. С. Пушкар доповідала про арешти і переслідування юристів, письменників, журналістів та інших інтелектуалів та про їхню боротьбу за свої політичні, національні та культурні права.

Д-р М. Трофименко подібну доповідь виголосила англійською мовою.

Сенатор К. Белл ствердив, що світові відомо, що в Совєтському Союзі люди живуть так, як колись жили невільники. Він вітав присутніх, їхню солідарність зі своїм поневоленим народом у боротьбі за свою незалежністы в обороні людських прав.

Пані редактор Лідія Бурачинська прочитала резолюцію, в якій закликала організоване жіноцтво інформувати широкі маси чужинців про боротьбу інтелектуалів в Україні за політичні, культурні і національні права нашого народу, бути солідарними з ними і допомагати усіми можливими засобами у їхній боротьбі.

Панна. Ліда Величко подякувала всім батькам, виховникам молодечих організацій і шкіл українознавства, які зуміли допомогти молоді зрозуміти, що треба бути гордими за свою приналежність до української нації та ніколи не соромитись публічно підкреслювати свою національність.

Мистецька частина почалась монтажем І. Пеленської „Поетеса Ліна Костенко". Коротеньку біографію та творчість авторки, а також читання її творів виконали пані А. Забродська, Л. Ковалишин та Т. Шумська.

Хор „Червоні Маки" під дириґентурою б. артистки Харківської опери А. Лисенко чудово виконав шість композицій. Присутні належно оцінили чудове виконання усіх пісень та нагородили виконавців бурхливими оплесками. Особливо сильне враження залишилось після виконання на прохання публіки „Чорнобривців". Цю чудову пісню заспівала сама дириґентка А. Лисенко.

Пан Микитюк тепло подякував від Відділу УККА в Честері усім виконавцям доповідей, мистецької програми та організаторкам маніфестації, підкреслюючи, що наше жіноцтво на протязі віків разом з чоловіками боролось за краще майбутнє свого народу.

Пані Л. Дяченко подякувала всім виконавцям та організаторкам маніфестації: голові 13 Відділу СУА п-ні Я. Кобрин, голові 2 Відділу М. Івахів, голові 15 Відділу М. Купчак, а також усім союзянкам з Честеру, які не пожаліли свого труду, пекли, варили, продавали та виконували інші праці у підготовці і проведенні маніфестації.

Хор „Червоні Маки" разом з усіми присутніми відспівав „Ще не вмерла Україна" і на цьому маніфестація закінчилась.

М. Ґаніна,
пресова реф.

Дві втрати Клівленду: померли Дмитро Мачалаба й Андрій Стецяк

Під кінець минулого літа на українському католицькому цвинтарі Клівленду-Парми, виросли дві свіжі могили.

В понеділок 26-го серпня 1968 р. помер, а в четвер, 29 серпня відбув дорогу на місце вічного спочинку Дмитро Мачалаба.

Народжений 28 жовтня 1893 р. в Дідушицях Великих, на Стрийщині, Україна, Дмитро Мачалаба був одним із перших змагунів-футболістів Спортового Товариства „Скала"-Стрий. З вибухом Першої Всесвітної війни міняє спортовий однострій на вояцький і в рядах УСС-ів, а далі УГА, змагається за волю України. Після війни стає на працю в „Маслосоюзі" у Львові, а недільні пополудні проводить на спортових майданах, які розцінює як кузні змагового й бойового духа. Цю любов до життя в природі й атмосфери змагань-боротьби зберіг до кінця свого життя: хоч Господь, навіть у третьому поколінні не благословив його чоловічим потомством — вся родина Мачалабів належала і після смерти свого голови далі належить до найвірніших свідків змагань УАСК „Львів"-Клівленд.

Тихий, згідливий, поважний і розважний, Дмитро Мачалаба був уосібленням прастарої культури України. Належав до тих, що „на все українське йдуть і на все дають". Був членом, а деякий час і скарбником 102-го Відділу УНСоюзу.

При відкритій могилі промовляли: дир. Роман Клос — від б. Маслосоюзу, сотник Жигмонт Олексин — від „старої войни", та Осип Гайський — від УАСК „Львів" і громадянства.

***

Повно людей на одній панахиді і другій, повно на цвинтарі, Хор ім. Т. Шевченка, з прибувшим у робітну днину з Дітройту дириґентом Кирилом Цепендою, семеро промовців — ось образки з прощання, що його мав зо світом б. голова Хору „Гомін" і скарбник Хору ім. Т. Шевченка, б. секретар 240 Відділу УНСоюзу, Андрій Стецяк, який помер у День Праці, 2 вересня, а похований у четвер, 5 вересня 1968.

„Такий величавий похорон для звичайної людини доказує, що в її звичайності мусіло бути щось „незвичайне" — казав один із надгробних промовців. І так воно й було. Не дарма ж провід підпільної повстанської організації доручав Андрієві Стецякові на рідних землях відповідальні завдання й пости, а люди на нових місцях поселення мали до нього завжди довір'я.

В далеку путь Покійного прощали: гол. організатор Володимир Гірняк — від УНСоюзу, Андрій Запаранюк — від 240 Відділу УНСоюзу ім. полк. Е. Коновальця, Софія Бура — від Хору ім. Т. Шевченка, Лев Кусяка — від Організацій Визвольного Фронту, Ігор Руденський — від Пласту. Теофіль Цішкевич прощання від СУМА склав був уже в похоронній каплиці.

Прощальних промовців представляли. Тільки один із них —автор цієї посмертної згадки — лишився без представлення (бо організатори не знали,від кого він говоритиме). Тут вияснення: він говорив від тих численних людей, які від св. п. Андрія Стецяка зазнали прислуг і добрих діл.

О. Гайський

ЧИКАҐО і ОКОЛИЦЯ!

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу в Чикаґо, Ілл.

повідомляє, що

в суботу, 1-го березня 1969 року
в год. 7-ій веч.
в залі Клюбу „Левів" - 399 Відд. УНС
при 2353 Вест Чикаґо Аве., Чикаґо, Ілл. 60622
— відбудуться —

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ

в яких обов'язані взяти участь члени Окружного Комітету, Конвенційні Делеґати, Відділові Делеґати та Урядники таких Відділів УНСоюзу

Чикаґо: 17, 22, 33, 35, 106, 114, 125, 131, 139, 157, 176, 220, 221, 243, 252, 259, 301, 379, 399, 423, 425, 452 і 472; Калумит Сіті, Ілл. 80; Ґері, Інд. 100; Милвокі, Виск. 103, Геммонд, Інд. 107; Джолієт, Ілл. 111; Палатайн, Ілл. 136; Піорія, Ілл. 190; Рокфорд, Ілл. 250; Гарвей, Ілл. 335; Арлінґтон Гайтс, Ілл. 395 і Савт Бенд, Інд. 499.

У ПРОГРАМІ НАРАД:

1. Відкриття та прийняття порядку нарад;
2. Вибір Президії Зборів;
3. Прийняття протоколу з попередніх Заг. Річних Зборів;
4. Потвердження зборами Номінаційної Комісії;
5. Звіт Управи та Контрольної Комісії Окружного Комітету;
6. Запити та дискусія над звітами;
7. Уділення абсолюторії уступаючій управі та контр. комісії;
8. Вибір Управи та Контрольної Комісії на чергову каденцію;
9. Обговорення та одобрення:
   а) Плян праці на 1969 рік;
   б) Відсвяткування 75-річчя УНСоюзу;
10. Розподіл квоти нових членів;
11. Внески і ухвали;
12. Закриття.

На зборах будуть приявними:

Інж. Степан КУРОПАСЬ, заст. гол. предсідника
Іван ІВАНЧУК, головний контролер
Олена ОЛЕК, головна радна
Тарас ШПІКУЛА, головний радний
Мирон КУРОПАСЬ, головний радний

ЗА ОКРУЖНУ УПРАВУ:
ІВАН ІВАНЧУК, Голова — ТЕОДОЗІЙ НОСІЄВИЧ, Секретар

Тільки п'ять мінут коштує придбання життєвого забезпечення. Його брак можуть Ваші рідні відчувати ціле життя. Ще сьогодні забезпечіться в Українськім Народнім Союзі!

ПОШУКУЮ СВІДКІВ, які були разом зі мною під час другої світової війни у німецькому концентраційному таборі Hamburg — Neu-gamme, які зі мною були вислані із тюрми Hamburg Fulsbuettel: Січень 1945 р., а опісля до Bergen-Belsen аж до визволення 15 квітня 1945 року. Прошу скомунікуватися зі мною.
Mychajlo Dywiniak
72 — 1st Avenue
Ville Lasalle, P. Q. Canada
Tel.: 365-2424

ТАРЗАН, Ч. 6136. Новий тунель!

FIGHTING TIME AND DARKNESS, TARZAN ATTEMPTS TO SCALE THE CLIFFS TO HELP THE MAN WHOSE PARACHUTE HAS BEEN SMASHED AGAINST THE JAGGED PEAKS.

LOOK, ITO! A TUNNEL TO THE OUTER CLIFFS! LET'S LOOK INTO IT!

WE'LL INVESTIGATE THOSE STEPS LATER! RIGHT NOW WE'VE GOT TO HELP THAT MAN!

Перемагаючи час і темноту, Тарзан пробує вилізти на скелі, щоб допомогти людині, парашут якої кинено на гострі верхи.

— Гляди, Іто! Ось тунель до зовнішніх скель! — Подивімся на нього!

— Ми прослідимо ці сходи пізніше! А тепер ми маємо допомогти тій людині!